

Vysoká škola ekonomická v Praze
Recenzované studie

**Working Papers
Fakulty mezinárodních vztahů**

10/2009

**Politické aspekty prosazování
ekonomických priorit českého
předsednictví v Radě EU**

Josef Abrhám – Štěpánka Zemanová

**Faculty of International Relations
Working Papers**

10/2009

**Politické aspekty prosazování
ekonomických priorit českého
předsednictví v Radě EU**

Josef Abrahám – Štěpánka Zemanová

Volume III

Vysoká škola ekonomická v Praze
Working Papers Fakulty mezinárodních vztahů
Výzkumný záměr MSM6138439909

Tato studie byla vypracována v rámci Výzkumného záměru Fakulty mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze MSM6138439909 „Governance v kontextu globalizované ekonomiky a společnosti“. Studie procházejí recenzním řízením.

Název: Working Papers Fakulty mezinárodních vztahů
Četnost vydávání: Vychází minimálně desetkrát ročně
Vydavatel: Vysoká škola ekonomická v Praze
Nakladatelství Oeconomica
Náměstí Winstona Churchilla 4, 130 67 Praha 3, IČO: 61 38 43 99
Evidenční číslo MK ČR: E 17794
ISSN tištěné verze: 1802-6591
ISSN on-line verze: 1802-6583
ISBN tištěné verze: 978-80-245-1590-8
Vedoucí projektu: Prof. Ing. Eva Cihelková, CSc.
Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů
Náměstí Winstona Churchilla 4, 130 67 Praha 3
+420 224 095 270, +420 224 095 248, +420 224 095 230
<http://vz.fmv.vse.cz/>

VÝKONNÁ RADA

Eva Cihelková (předsedkyně)

Vysoká škola ekonomická v Praze

Vladimíra Dvořáková

Vysoká škola ekonomická v Praze

Olga Hasprová

Technická univerzita v Liberci

Zuzana Lehmannová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Marcela Palíšková

Nakladatelství C. H. Beck

Judita Štouračová

Vysoká škola mezinárodních

a veřejných vztahů, Praha

Dana Zadražilová

Vysoká škola ekonomická v Praze

REDAKČNÍ RADA

Regina Axelrod

Adelphi university, New York, USA

Peter Bugge

Aarhus University, Aarhus, Dánsko

Petr Cimler

Vysoká škola ekonomická v Praze

Peter Čajka

Univerzita Mateja Bela, Banská

Bystrica, Slovensko

Zbyněk Dubský

Vysoká škola ekonomická v Praze

Ladislav Kabát

Bratislavská vysoká škola práva

Emílie Kalínská

Vysoká škola ekonomická v Praze

Eva Karpová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Václav Kašpar

Vysoká škola ekonomická v Praze

Jaroslav Kundera

Uniwersytet Wrocławski, Wrocław,

Polsko

Larissa Kuzmitcheva

Státní univerzita Jaroslav, Rusko

Lubor Lacina

Mendelova zemědělská a lesnická
univerzita, Brno

Cristian Morosan

Cameron School of Business

Václava Pánková

Vysoká škola ekonomická v Praze

Lenka Pražská

emeritní profesor

Lenka Rovná

Univerzita Karlova v Praze

Mikuláš Sabo

Ekonomická Univerzita

v Bratislave, Slovensko

Naděžda Šišková

Univerzita Palackého v Olomouci

Peter Terem

Univerzita Mateja Bela, Banská

Bystrica, Slovensko

Milan Vošta

Vysoká škola ekonomická v Praze

ŠÉFREDAKTOR

Marie Popovová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Politické aspekty prosazování ekonomických priorit českého předsednictví v Radě EU

Josef Abrhám (abrham@vse.cz), Štěpánka Zemanová (zemanova@vse.cz)

Abstrakt:

V prvním pololetí roku 2009 Česká republika poprvé převzala předsednické křeslo v Radě EU. Následující text je jedním z prvních pokusů o hodnocení dosažených výsledků v oblasti ekonomických priorit. Za uvedeným účelem text postupuje ve dvou krocích. Nejprve zkoumá mezinárodní, evropský a národní ekonomický kontext českého předsednictví. Poté se věnuje vlastnímu výkonu předsednictví s důrazem na kroky směřující k oživení, ozdravení vnitřního trhu, liberalizaci a posílení konkurenceschopnosti. V závěru se snaží o bilanci, ačkoli vzhledem k malému časovému odstupu nelze provést detailní kvantitativní ani kvalitativní analýzu, a je tudíž třeba vycházet především z formálního srovnání stanovených priorit a posunu, kterého bylo v jednotlivých oblastech dosaženo.

Klíčová slova: Evropská unie, české předsednictví v EU, jednotný vnitřní trh, Lisabonská strategie, Evropský plán obnovy

Political aspects of promoting economic priorities of the Czech Presidency in the Council of the EU

Josef Abrhám (abrham@vse.cz), Štěpánka Zemanová (zemanova@vse.cz)

Summary:

In the first half of 2009 the Czech Republic became for the first time a head of the EU. The following text is one of the first attempts to evaluate the results accomplished within economic priorities. For this purpose, the text proceeds in two steps. The first part offers a more detailed analysis of European and national context of the Czech presidency. The second part focuses on the executive activity of the Czech government with special emphasis on recovery, internal market, liberalisation and competitiveness. In conclusion, authors do not avoid the evaluation of achievements, although, regarding the limited time and lack of appropriate statistical data that would illustrate the real impacts of presidency on European and Czech economies, this could be done only from the formal point of view.

Keywords: European Union, Czech presidency of the EU, Single Market, Lisbon strategy, European Recovery Action Plan

JEL: F50

Obsah

Úvod.....	7
1. Ekonomické priority v programu českého předsednictví.....	8
1.1 Zhoršené mezinárodní podmínky a české ekonomické priority.....	8
1.2 Institucionální kontext předsednického programu.....	9
1.3 Národní dimenze předsednického programu.....	10
2. Výsledky českého předsednictví v oblasti ekonomických priorit.....	11
2.1 Výsledky v kontextu světové hospodářské krize.....	11
2.2 Vnitřní trh, konkurenceschopnost a liberalizace.....	13
Závěr.....	14
Seznam literatury.....	16

Úvod¹

V prvním pololetí roku 2009 Česká republika poprvé převzala předsednické křeslo v Radě EU. Stalo se tak za značně nepříznivých vnitřních i vnějších podmínek. Vedle vleklých vnitropolitických problémů, které vyústily pádem vlády Mirka Topolánka, se jednalo zejména o globální finanční a ekonomickou krizi. Krize nastoupila několik měsíců před zahájením předsednictví a postihla ekonomiky členských států natolik, že bylo třeba hledat řešení nejen na národních úrovních, ale též v celoevropské rovině. Některé kroky se uskutečnily již za francouzského předsednictví v posledních měsících roku 2008. Řadu opatření však bylo nutno realizovat právě pod českým vedením.

Následující text je jedním z prvních pokusů o hodnocení dosažených výsledků. Proto zkoumá, nakolik je opodstatněné spíše negativní hodnocení českého předsednictví v médiích i v aktuálních politických debatách, a nakolik je třeba toto hodnocení změnit ve světle výsledků dosažených v prvním pilíři EU, resp. v jeho ekonomické dimenzi. Zároveň si klade otázku, jak dalece krize ovlivnila podobu a priority českého předsednictví a jak změnila pohled na jeho celkovou efektivnost.

Za uvedeným účelem text postupuje ve dvou krocích. Nejprve zkoumá mezinárodní, evropský a národní ekonomický kontext českého předsednictví a snaží se zachytit reakci na nové výzvy v předsednickém programu. Poté se věnuje vlastnímu výkonu předsednictví s důrazem na kroky směřující k oživení, ozdravení vnitřního trhu, liberalizaci a posílení konkurenceschopnosti. V závěru se snaží o bilanci, ačkoli vzhledem k malému časovému odstavu a nedostatku relevantních statistických dat nelze provést detailní kvantitativní ani kvalitativní analýzu, a je tudíž třeba vycházet především z formálního srovnání stanovených priorit a posunu, kterého bylo v jednotlivých oblastech dosaženo.

Krátký časový odstup nelimituje jen možnosti evaluace, ale ovlivňuje i charakter zdrojů, kterých mohlo být pro zpracování textu využito. Jde především o oficiální vládní dokumenty a interní materiály jednotlivých vládních útvarů. Dále byly zohledněny prameny sekundárního práva EU, schválené v průběhu českého předsednictví, a politická ujednání dosažená na platformě Rady EU a Evropské rady. Podpůrně se do textu promítly některé časopisecké stati, především v nerecenzovaných periodikách, neboť odrážejí hlavní směry domácích a zahraničních debat o nasměrování a průběhu českého předsednictví i o prvním vnímání jeho výsledků.

¹ Stat' je upravenou verzí příspěvku prezentovaného na 7. výroční konferenci Asociace pro studium mezinárodních vztahů ve střední a východní Evropě, pořádané ve dnech 2.–4. září 2009 Ústavem pro mezinárodní vztahy na Universitě v St. Peterburgu.

1. Ekonomické priority v programu českého předsednictví

1.1 Zhoršené mezinárodní podmínky a české ekonomické priority

Jak již bylo řečeno výše, české předsednictví se uskutečnilo ve velmi proměnlivých a značně nejistých vnějších podmínkách. Nejistota vyplývala zejména z rychle postupující globální finanční a ekonomické krize. Finanční krize se do Evropy přelila sice už v letních měsících roku 2007, avšak teprve postupem roku 2008 vyústila v recesi v předních světových ekonomikách a nabyla charakteru hluboké krize hospodářské. Při zahájení českého předsednictví v lednu 2009 Evropská komise předpovídala pokles tempa růstu HDP přibližně ve dvou třetinách členských států. Květnová prognóza téže instituce nepočítala s poklesem již jen u dvou členských zemí EU. Navíc se očekávalo, že se výsledky krize nepříznivě odrazí též v dalších ukazatelích. Jak pro rok 2009, tak pro rok 2010 mělo jít zejména o zvýšení nezaměstnanosti a růst deficitů státního rozpočtu ve většině členských států EU. Pouze míra inflace byla prognózována velmi nízká, i když přinejmenším z teoretického hlediska mohl v jejím vývoji kdykoli nastat obrat v důsledku výrazného uplatňování fiskálních nástrojů ve snaze zmírnit dopady krize, případně v důsledku nárůstu cen komodit spojeného s oživením.

Ještě před začátkem českého předsednictví začalo na různých úrovních evropské governance hledání strategií k oživení evropské ekonomiky. Pod francouzským vedením došlo na podzim 2008 k dohodě o postupu v nejzávažnějších otázkách v podobě Evropského plánu oživení. Současně začala příprava dalších doplňkových opatření, jako finanční pomoci Maďarsku, zesílení opatření týkajících se dohledu nad finančními trhy nebo rekapitalizace finančních institucí.

Předběžný náčrt sektorových priorit českého předsednictví zveřejněný v polovině roku 2008 nevěnoval nepříznivému vývoji ve světové ekonomice a v ekonomikách členských států EU žádný prostor. Naopak, v oficiálním dokumentu završujícím přípravu předsednictví, Pracovním programem z 6. ledna 2009, krize představovala základní výchozí bod a hlavní úhel pohledu na ekonomickou agendu. Za jeden z nejnáléhavějších cílů zde proto bylo považováno nalezení efektivní, časově omezené, ale zároveň dlouhodobě udržitelné reakce na nepříznivý vývoj, která by napříště zamezila prohlubování problémů a pomohla obnovit ekonomický růst v členských státech (Czech Presidency 2009c: V). Navrhovaná opatření v jednotlivých částech ekonomické agendy byla tomuto cíli do značné míry podřízena. Dále nová optika spojená s krizí přinesla změny, pokud jde o důraz kladený na různé otázky spadající do ekonomické oblasti. V souladu s Evropským plánem oživení schváleným Evropskou radou v prosinci 2008 s cílem překonat hospodářský propad a urychlit strukturální reformy se do popředí zájmu dostala tři témata: ozdravení finančních trhů a obnovení důvěry a stability ve finančním sektoru, udržení

ekonomického růstu a příprava EU na mezinárodní jednání o globální finanční architektuře.

1.2 Institucionální kontext předsednického programu

Vedle ekonomické krize se zdrojem nejistoty v průběhu příprav českého předsednictví staly též nejasnosti kolem vývoje primární legislativy EU. Hlavní fáze příprav odstartovala počátkem roku 2007 v průběhu reflexního období následujícího po neúspěšném pokusu o přijetí Smlouvy o Ústavě pro Evropu. O šest měsíců později byla svolána mezivládní konference. Konference měla ještě před volbami do Evropského parlamentu, plánovanými na rok 2009, připravit změny organizační základny EU. Na zvláštním summitu EU v Lisabonu konference vyústila podpisem Reformní smlouvy. Pokud by ratifikace Smlouvy ve všech členských státech proběhla bez problémů, Smlouva by vstoupila v platnost k 1. 1. 2009, což znamenalo, že by české předsednictví mělo začít s její implementací. Zároveň by mohlo využít nové možnosti vytvořené Smlouvou v reakci na takové výzvy, jakými jsou zvyšování hospodářské dynamiky, posilování konkurenceschopnosti, prohlubování vnitřního trhu, podpora tvorby nových a lepších pracovních míst, posilování udržitelnosti v zemědělství nebo upevňování sociální soudržnosti (Council 2008: 6).

V důsledku negativního výsledku irského referenda o Smlouvě i vzhledem k vnitrostátním problémům s ratifikací v samotné ČR, však nebyla alternativa, že by Smlouva vstoupila v platnost v prvním možném termínu, vnímána jako příliš reálná, a Česká republika se tak poměrně rychle adaptovala na nové podmínky vyplývající z průtahů. Osmnáctiměsíční program Rady EU, který česká vláda prezentovala spolu s předcházejícím francouzským a následujícím švédským předsednictvím několik dnů po irském referendu, vstup Smlouvy v platnost předpokládal a reagoval na něj jak ve své strategické, tak i v operativní části. Sektorové priority zveřejněné jen s malým časovým odstupem po Osmnáctiměsíčním programu už zcela zřejmě počítaly se zpožděním (České předsednictví 2008: 5). Proto se úkoly v ekonomické oblasti vztahovaly spíše k běžným agendám projednávaným pravidelně v první části roku nebo naplánovaným na dobu předsednictví, např. připravované Bílé knize o revizi rozpočtu,² pokračující debatě o 4. kohezní zprávě nebo hodnocení 5. zprávy o pokroku a přípravě nového kola Lisabonské strategie.

² Bílá kniha Evropskou komisí za českého předsednictví oproti předpokladům předložena nebyla.

1.3 Národní dimenze předsednického programu

Jak je zřejmé, podoba prioritní ekonomické agendy³ se postupně přizpůsobovala proměnlivým podmínkám zatím nejzávažnější hospodářské krize v historii EU. Přesto česká vláda neustoupila od svého počátečního záměru nestylizovat se pouze do role administrátora evropské agendy a využít mimořádné příležitosti k posunu v otázkách, na nichž je Česká republika zvláště zainteresována. Dále se snažila vystupovat též jako obhájce zájmů skupiny nově přijatých zemí vyplývajících jak z pokračujícího procesu přizpůsobování požadavkům plného členství v EU, tak z jejich nižší ekonomické výkonnosti ve srovnání se staršími členskými státy.

Česká ekonomika patří mezi středně velké, nebo přesněji středně malé ekonomiky členských států EU s podprůměrnou hospodářskou úrovní. Zároveň však pro ni v letech 2000–2008 byla v rámci EU-27 příznačná nadprůměrná růstová dynamika a přibližování k standardu rozvinutějších západoevropských ekonomik. K hlavním faktorům hospodářského růstu v minulosti patřila rostoucí kapitálová akumulace a pokračující technologický pokrok. Klíčovou roli v tomto ohledu hrály přímé zahraniční investice, a to nejen z hlediska kapitálu, ale též pokud jde o transfer technologií, znalostí a efektivních manažerských systémů.

Dále je Česká republika otevřenou ekonomikou vysoce závislou na zapojení do mezinárodního obchodu, přesněji do obchodních vztahů s Evropskou unií. Převážná většina českého vývozu směřuje do členských států EU. Po vstupu do EU se daří využívat příznivé efekty pohybu zboží a kapitálu, zejména přílivu přímých zahraničních investic z patnáctky starších členských států. K hlavním komparativním výhodám České republiky patří pozitivní relace mezi produktivitou a náklady na jednotku práce,⁴ dostupnost kvalifikované pracovní síly, příznivé daňové prostředí a geografická blízkost západoevropskému trhu.

Ze strukturálního hlediska má česká ekonomika ve srovnání s ostatními novými členskými státy, zejména Polskem, Litvou a Lotyšskem, nižší podíl zemědělského sektoru na celkovém produktu i ve struktuře zaměstnanosti. Naopak vyšší podíl ve srovnání s průměrem EU patří průmyslové výrobě. Mírně nižší podíl zauímají služby, což je důsledkem relativně silné tradice technického know-how v průmyslu. Technologická úroveň zpracovatelského průmyslu se v minulé dekádě progresivně zvyšovala zejména díky již zmiňovaným přímým zahraničním investicím. Mezi skupinou kandidátských, resp. nových členských

³ Ekonomika zaujala první místo mezi tzv. třemi E, charakterizujícími oblasti, na které chtěla v průběhu Česká republika klást důraz. Vedle ní mezi tři E patřila též energetika a Evropa ve světě.

⁴ Podle údajů zveřejněných Eurostatem produktivita práce v roce 2007 překračovala náklady na práci.

zemí už do konce 90. let minulého století zaujímá přední pozice, pokud jde o příliv přímých zahraničních investic na obyvatele.

V souladu se zájmy vyplývajícími ze specifík české ekonomiky česká vláda zvolila průřezovou strategii odstraňování bariér integračního procesu a projektu jednotného vnitřního trhu jako jeho klíčové součásti. Tento záměr byl ostatně vyjádřen už v motto českého předsednictví „Evropa bez bariér“, zveřejněném v únoru 2007.⁵ S prohlubující se ekonomickou krizí však úsilí o odstraňování bariér i motto České republiky poněkud měnilo svůj význam a začalo odrážet též nutnost zabránit nárůstu protekcionismu uvnitř i vně EU.

2. Výsledky českého předsednictví v oblasti ekonomických priorit

2.1 Výsledky v kontextu světové hospodářské krize

Hospodářská situace Evropské unie v první polovině roku 2009 výrazně ovlivnila realizaci ekonomických priorit předsednictví ČR v Radě EU. Ani krátce po skončení českého předsednictví⁶ nebylo možno s jistotou určit, zda se již evropské ekonomiky odrazily ode dna a zda vývoj v následujících měsících bude příznivější. Odhady pro druhou polovinu roku 2009 sice naznačily svítání na lepší časy, neboť tempo růstu EU-27 čtvrtletně pokleslo jen o 0,3 %, resp. 0,1 % pokud se týče eurozóny (Eurostat 2009a: 1–2). Rovněž průmyslová produkce v posledním měsíci českého předsednictví poprvé od počátku krize vzrostla, a to o 3,1 % (Eurostat 2009a: 1–2). Teprve v průběhu druhé poloviny roku 2009 se však potvrdí, zda se jedná o dlouhodobý trend.

V reakci na výrazné zpomalení unijních ekonomik bylo nutné skloubit krátkodobě orientované politiky ke zmírnění dopadů krize a střednědobou agendu strukturálních politik realizovaných pro podporu růstu a zaměstnanosti. Danou výzvu se České republice podařilo v rámci možností zvládnout. Předsednictví věnovalo velkou pozornost implementaci vhodných politik a opatření s ohledem na hospodářskou a finanční krizi, ale také jednoznačně potvrdilo platnost Paktu stability a růstu a pokračování strukturálních reforem v duchu Lisabonské strategie. Snahu o prosazování vhodného mixu politik dobře ilustruje znění pravidelného „Key issues Paper 2009“. V dokumentu je potvrzován význam jak Evropského plánu hospodářské obnovy, který přináší krátkodobá opatření nutná pro řešení současné krize, tak i obnovené Lisabonské strategie a jejího pokračování i po roce 2010 (Council 2009e: 2–3). Odhodlání českého předsednictví zachovat zdravé veřejné finance zase potvrzuje zahájení procedury při nadměrném schodku se čtyřmi členskými státy.

⁵ Na tomto místě je třeba uvést, že vedle zmíněného významu v ekonomické sféře mělo motto svou symboliku i v dalších oblastech integračního procesu.

⁶ Data uváděná v textu jsou platná k 30. září 2009.

Co se týče aktuální hospodářské a finanční krize, reagovala Evropská unie v průběhu českého předsednictví řadou legislativních i nelegislativních opatření. Jarní Evropská rada dospěla ke schválení balíčku v hodnotě 5 mld. EUR určeného na projekty v oblasti energetiky, vysokorychlostního internetu a opatření souvisejících s prověrkou funkčnosti zemědělské politiky.

Vedle fiskálních stimulů se staly významnou součástí protikrizových opatření také aktivity v oblasti finančních trhů. K ozdravení finančních trhů přijala Rada pod vedením českého předsednictví závěry k bankovnímu kapitálu a také bylo dosaženo dohody o společných principech nakládání se znehodnocenými aktivy. V souladu s plánovanými cíli předsednictví dospěla červnová Rada pro hospodářské a finanční záležitosti ke shodě ohledně reformy dohledu nad finančním trhem. Dojde k vytvoření nového nezávislého orgánu, který bude dohlížet na makroekonomickou stabilitu v EU a vyhodnocovat rizika pro finanční stabilitu – tzv. Evropské rady pro systémová rizika (ESRB). Na mikroúrovni bylo dohodnuto vytvoření Evropského systému orgánů dohledu nad finančním trhem (České předsednictví 2009c: 2–4). Z konkrétních legislativních aktů dohodnutých v průběhu českého předsednictví ve finančním sektoru lze uvést: Revizi směrnice o solventnostních požadavcích pojišťovny a zajišťovny, Nařízení o ratingových agenturách, Nařízení o přeshraničních platbách, Směrnici o institucích elektronických peněz, Revizi směrnice o kapitálových požadavcích a Revizi nařízení, kterým se zavádí systém střednědobé finanční pomoci platebním bilancím členských států (České předsednictví 2009a: 1–3). Předsednictví působilo i v oblasti stabilizace mezinárodního finančního systému. Zabývalo se přípravou společné pozice na summit G20 v Londýně, kde ČR zastupovala Evropskou unii. Na summitu bylo mimo jiného dosaženo dohody na ztrojnásobení zdrojů Mezinárodního měnového fondu.

Důležitá legislativní opatření proti dopadům finanční krize byla uzavřena také v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU a v daňové oblasti. Za účelem rychlejší realizace programů a projektů byla upravena tři nařízení týkající se strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. V návaznosti na úkoly francouzského předsednictví byla přijata v daňové oblasti revize směrnice o společném systému DPH, která umožňuje všem členským státům uplatňovat snížené sazby DPH na některé místně poskytované služby s vysokým podílem lidské práce a dále také Revize směrnice o společném systému DPH a Technická novela směrnice o společném systému DPH (České předsednictví 2009c: 2–4).

Mezi řešenými oblastmi k podpoře oživení unijních ekonomik samozřejmě nemohl chybět automobilový průmysl, který byl prvním sektorem zasaženým krizí. V oblasti hospodářské soutěže vznikl v úzké spolupráci s Komisí společný rámec pro schémata obnovy vozového parku, tzv. „šrotovné“, které se stalo v první polovině roku 2009 nejvýznamnějším a krátkodobě velmi úspěšným stimulem odbytu v automobilovém průmyslu. Dále Rada pro

konkurenceschopnost pod vedením českého předsednictví přijala na březnovém zasedání závěry ke krizi v automobilovém průmyslu, které akcentovaly tři klíčové oblasti: přístup automobilového sektoru k úvěrům, oživení poptávky (především v oblasti užitkových vozů) a rozvoj aktivit v sektoru „green cars“ (Rada EU 2009a: 5–6).

2.2 Vnitřní trh, konkurenceschopnost a liberalizace

V rámci střednědobých strukturálních opatření se Česká republika zaměřila především na posilování konkurenceschopnosti prostřednictvím prohlubování svobod vnitřního trhu a zkvalitňování regulace, včetně snižování regulatorní zátěže. Snahou bylo také podpořit opatření ke zlepšení postavení malých a středních podniků. Ve většině aktivit české předsednictví navazovalo na již probíhající iniciativy.

Sledujeme-li přínosy českého předsednictví v oblasti vnitřního trhu, je nutné uvést jednak přijetí závěrů k pravidelné zprávě o pokroku ve Strategii vnitřního trhu a také řadu konkrétních legislativních aktů. V závěrech Rady pro konkurenceschopnost ke Strategii VT se podařilo českému předsednictví dospět ke shodě a zdůraznit potřebu neuchylovat se k protekcionismu, důležitost odstraňování bariér na vnitřním trhu a zachování pravidel hospodářské soutěže. Velký význam byl dán také včasné a správné implementaci směrnice o službách (Rada EU 2009a: 2). Legislativní akty přijaté či připravené v rámci českého předsednictví obsahovaly především revize předpisů upravujících některé standardy na výroby (např. revize nařízení o kosmetických přípravcích, směrnice o strojních zařízeních pro aplikaci pesticidů, nařízení o požadavcích na schválení typu z hlediska všeobecné bezpečnosti motorových vozidel a směrnice o zjednodušení transferů produktů pro obranné účely uvnitř společenství (České předsednictví 2009a: 4–5).

Při posilování konkurenceschopnosti malých a středních podniků vycházelo české předsednictví z implementace Evropského aktu pro malé a střední podniky. Za tímto účelem bylo projednáno několik legislativních aktů, přičemž shody se podařilo dosáhnout u již výše zmiňované směrnice o snížených sazbách DPH, jednání pokračovalo u nařízení o statutu evropské soukromé společnosti a bylo zahájeno projednávání směrnice o opožděných platbách.

Závěr

Úspěšnost ekonomických opatření českého předsednictví není možné kvalifikovaně vyhodnotit na základě konkrétních statistických údajů. Na to uplynula příliš krátká doba od jejich realizace a také by bylo velmi složité je očistit o další faktory ovlivňující ekonomický vývoj. Dle našeho názoru ale lze vyvodit, že české předsednictví postupovalo efektivně a včasně reagovalo na nově vzniklé podněty.

Pozitivně lze hodnotit i návaznost mezi zaměřením ekonomických priorit a zájmy ČR. Jak vyplývá z výše uvedené charakteristiky, ekonomika ČR je rozhodujícím způsobem determinována vývojem vyspělých evropských zemí a především pak Německa, kam směřuje největší část tuzemského vývozu. Závislost na vývoji světové a evropské ekonomiky nejlépe vystihují dopady současné finanční krize, která se projevila v ČR až sekundárně s časovým zpožděním. Příčiny zpomalení české ekonomiky nalezneme spíše ve zpomalení exportní výkonnosti a následném snížení spotřebitelské poptávky a investičních výdajů firem než v problémech bankovního sektoru, jak tomu bylo v zemích primárně zasažených krizí. Z tohoto důvodu koncentrace na udržení zásad svobod volného trhu a prosazování opatření k oživení ekonomik EU bylo v souladu s nastavením hospodářské politiky ČR. Oživení poptávky na cílových exportních trzích (např. v důsledku šrotovného) má pravděpodobně vyšší vliv na českou ekonomiku než zavedení rozsáhlého národního protikrizového balíčku.

Význam dosažených postojů a závěrů v rámci Rady EU může být samozřejmě snížen jejich omezenou aplikací do reálné ekonomiky, což lze s vysokou pravděpodobností očekávat v případě, že se budou prohlubovat dopady světové finanční krize. V takovém případě existuje riziko využívání různých forem ochranných opatření. Není ovšem v kompetenci EU více zasahovat do konkrétních opatření členských států, neboť je nutné mít na zřeteli, že s výjimkou měnové politiky v rámci eurozóny patří ostatní součásti hospodářské politiky buď mezi koordinované politiky, nebo dokonce mezi politiky doplňkové nebo ryze národní.

Při hodnocení dosažených výsledků je ovšem nutné doplnit i oblasti, které byly sice v plánu aktivit českého předsednictví, ale zatím se nepodařilo dospět ke konečnému řešení nebo k určité finalizaci debat v rámci členské základny EU. Mezi takové záležitosti patří především revize rozpočtu EU v poločase současné finanční perspektivy a příprava diskuse o podobě Lisabonské strategie po roce 2010. Přikláníme se však k názoru, že se nejedná o nedostatek v realizaci českého předsednictví, ale spíše o příliš ambiciózně nastavené cíle, protože v obou případech zatím nenastal vhodný čas k finalizaci postoje členských zemí.

Budoucnost Lisabonské strategie po roce 2010 nebyla rozhodně opomenuta v rámci aktivit českého předsednictví. Byla hlavní náplní dubnového setkání Národních lisabonských koordinátorů v Praze i Konference k Lisabonské strategii po roce 2010, která proběhla v Budapešti, ale na obou akcích panovala shoda v tom, že se daná agenda přesune k dalšímu jednání v rámci švédského a následujících předsednictví. Konkrétně maďarská delegace uvedla v informaci o výše zmiňované konferenci v Budapešti na jednání Rady pro konkurenceschopnost, že se bude otázce Lisabonské strategie po roce 2010 dále věnovat společně se svými partnery (Španělskem a Belgií) v předsednickém triu (Rada EU 2009b: 10).

Nepříliš přínosné bylo české předsednictví při revizi rozpočtové perspektivy Evropské unie, kde byl plánován důraz na reformu výdajů v souvislosti s posilováním konkurenceschopnosti a omezováním Společné zemědělské politiky EU. Diskuse o revizi rozpočtu byly totiž zbrzděny postupem Evropské komise, která dosud nezveřejnila klíčový dokument – Bílou knihu k revizi rozpočtu, na jehož základě teprve mohou být zahájeny diskuse v rámci Rady EU. Hlavní příčiny zpoždění ze strany Komise lze hledat dle našeho názoru především v nutnosti řešení naléhavějších otázek první poloviny roku 2009, a to zejména finanční krize a ratifikace Lisabonské smlouvy.

Celkově lze konstatovat, že ekonomické záležitosti patřily mezi nadprůměrně úspěšné oblasti českého předsednictví. Česká republika dokázala dokončit hodně z toho, co si předsevzala. Průběh jednání v Radě pro konkurenceschopnost a v Radě pro hospodářské a finanční záležitosti se vyznačoval poměrně vysokou efektivitou a schopností nalézt kompromisní řešení a formulace akceptovatelné pro všech 27 členských zemí. Na druhé straně je ovšem nutné zmínit, že se české předsednictví z převažující části zaměřilo na implementace již probíhajících iniciativ, než aby přišlo s něčím závratně novým nebo přelomovým pro Unii. Většina iniciativ byla realizována v souvislosti s nastavenými ekonomickými prioritami Evropské unie nebo v návaznosti na francouzské předsednictví. S ohledem na aktuální průběh evropského integračního procesu také nebylo možné pokročit ve vývoji důležitých oblastí (např. Lisabonské strategie nebo finanční perspektivy), což by rozhodně přispělo ke zvýšení důležitosti českého předsednictví.

Seznam literatury

COUNCIL (2008): *18-month programme of the Council*. 11249/08. 2008. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Trio_EN.pdf>.

COUNCIL (2009a): *Council conclusions on Better Regulation*. 2945th Competitiveness (Internal market, Industry and Research) Council meeting. Brussels, 28 May 2009. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=54719&down=yes>>.

COUNCIL (2009b): *Council conclusions on Good Governance in the Tax Area*. 2948th Economic and Financial Affairs, Luxembourg, 9 Juin 2009. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=56593&down=yes>>.

COUNCIL (2009c): *Council conclusions on Strengthening EU financial supervision*. 2948th Economic and Financial Affairs, Luxembourg, 9 Juin 2009. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/108389.pdf>.

COUNCIL (2009d): *Council conclusions: An integrated approach to a competitive and sustainable industrial policy in the European Union*. 2945th Competitiveness (Internal market, Industry and Research) Council meeting. Brussels, 28 May 2009. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/108119.pdf>.

COUNCIL (2009e): *Key Issues Paper 2009 – contribution from the Competitiveness Council to the Spring European Council*. 7232/09. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st07/st07232.en09.pdf>>.

COUNCIL (2009f): *Presidency Conclusions – Brussels, 18/19 June 2009*. 11225/2/09, REV 2. Council of the European Union [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/108622.pdf>.

COUNCIL (2009g): *Presidency Conclusions – Brussels, 19/20 March 2009*. 7880/1/09, REV 1. Council of the European Union [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/106809.pdf>.

CZECH PRESIDENCY (2009a): *Achievements of the Czech Presidency. Europe without Barriers*. 1 January – 30 June 2009. Czech Presidency of the Council of the EU [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/en/czech>>.

presidency/programme-and-priorities/achievements/achievements-of-the-presidency--24392/>.

CZECH PRESIDENCY (2009b): *The most important legislative acts settled during the Czech Presidency. Europe without Barriers*. 2009. 1 January – 30 June 2009. Czech Presidency of the Council of the EU [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=56342&down=yes>>.

CZECH PRESIDENCY (2009c): *Work Programme of the Czech Presidency. Europe without Barriers*. 1 January – 30 June 2009. Czech Presidency of the Council of the EU [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=6226&down=yes>>.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ (2008): *Sektorové priority českého předsednictví 2009. Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, červenec 2008* [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/EU_pres/sektorove_priority_cervenec2008.pdf>.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ (2009a): *Nejdůležitější legislativní akty dohodnuté za českého předsednictví v Radě EU. Evropa bey bariér. České předsednictví v Radě EU* [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=56341&down=yes>>.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ (2009b): *Shrnutí působnosti centrálního koordinačního týmu v době konání českého předsednictví v Radě EU. Organizace, logistika a komunikace. České předsednictví v Radě EU* [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61191&down=yes>>.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ (2009c): *Výsledky českého předsednictví v Radě EU*. 29. června 2009, Praha. České předsednictví v Radě EU [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61203&down=yes>>.

EURACTIV (2009): Growth and jobs: Reshaping the EU's 'Lisbon Strategy'. *EurActive.com*, 23. 06. 2009 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.com/en/opinion/growth-jobs-reshaping-eu-lisbon-strategy/article-183277>>.

EUROSTAT (2009a): *Flash estimates for the second quarter of 2009*. Eurostat – Newsrelease, Euroindicators 117/2009, 13 August 2009.

EUROSTAT (2009b): *Industrial new orders up by 3.1% in euro area*. Eurostat – Newsrelease, Euroindicators 121/2009, 24 August 2009.

KARLAS, J. (2009): Předsednictví Rady Evropské unie jako víceúrovňový proces. *Mezinárodní politika* 1/2009.

MF ČR (2009): *Národní program reforem ČR 2008–2010*. Ministerstvo financí ČR [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_program_zprava.html>.

NEKVAPIL, V. – ŠONKA, J. (2009): Předsednictví České republiky v Evropské unii. *Mezinárodní politika* 1/2009.

RADA EU (2009a): *Tisková zpráva*. 2929. zasedání Rady Konkurenceschopnost (vnitřní trh, průmysl a výzkum), Brusel 5. a 6. března 2009, 7216/09 (Presse 56) [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/09/56&format=PDF&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

RADA EU (2009b): *Tisková zpráva*. 2945. zasedání Rady Konkurenceschopnost (vnitřní trh, průmysl a výzkum), Brusel 28. a 29. května 2009, 10306/09 (Presse 155) [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/CS/intm/108260.pdf>.

TLAPA, M. (2009): Za české předsednictví se nemusíme stydět. *iHNed.cz* [cit. 2009-08-05]. Dostupné z: <http://ihned.cz/c3-37484480-000002_d-martin-tlapa-za-ceske-predsednictvi-se-nemusime-stydet>.

VLÁDA ČR (2009): *Národní protikrizový plán*. Vláda České republiky [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavu-jeme/narodni-protikrizovy-plan.pdf>>.

ZAHRADNÍK, P. (2008): Hlavní priority českého předsednictví EU 2009: aktuální pohled. *Měsíčník EU aktualit Česká spořitelna, a.s.*, srpen 2008. [cit. 2009-08-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/issues/081016_cs.htm>.

University of Economics, Prague
Faculty of International Relations
Náměstí Winstona Churchilla 4
130 67 Prague 3
<http://vz.fmv.vse.cz/>

Vydavatel: Vysoká škola ekonomická v Praze
Nakladatelství Oeconomica

Tisk: Vysoká škola ekonomická v Praze
Nakladatelství Oeconomica

Tato publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

ISSN 1802-6591